

Naujasis ŽIDINYS

— AIDAI

RELIGIJOS, KULTŪROS IR VISUOMENĖS GYVENIMO MĖNRAŠTIS
Aštunti metai. 1998 m. gegužė–birželis. Nr. 5/6 (89/90)

REMIJA

Kun. Vaclovas ALIULIS MIC, Kazys BRADŪNAS,
Antanas GAILIUS, dr. Kęstutis GIRNIUS, Jonas JUŠKAITIS,
prof. dr. Dalia KATILIŪTĖ-BOYDSTUN, prel. dr. Juozas PRUNSKIS,
dr. Tomas SODEIKA, dr. Rita ŠERPITYTĖ,
dr. Juozas TUMELIS, dr. Irena VAIŠVILAITĖ,
SPAUDOS, RADIOJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS (24,4%)

TALKINA

Mantas ADOMĖNAS, dr. Gintaras BERESNEVIČIUS,
Jurga BRAZAITYTĖ, Algis DAVIDAVIČIUS,
Rasa ASMINAVIČIŪTĖ-DRAZDAUSKIENĖ,
dr. Giedrė JANKEVIČIŪTĖ, Ksenija JAROŠEVAITĖ,
dr. Alvydas JOKUBAITIS, Naglis KARDELIS,
Nijolė KERŠYTĖ, Jūratė MICEVIČIŪTĖ, Paulius MILČIUS,
Aušra PAŽĖRAITĖ, Nerija PUTINAITĖ,
Giedrė SODEIKIENĖ, dr. Paulius SUBAČIUS,
Gintautas TRIMAKAS, Rūta TUMĖNAITĖ,
dr. Virginijus VALENTINAVIČIUS, dr. Egidijus VAREIKIS

RENGIA

Petras KIMBRYŠ (vyriaus. redaktorius),
Vytautas ALIŠAUSKAS (vyr. red. pavad.),
Violeta BOSKAITĖ (maketuotoja),
Jūratė BUJŪTĖ (maketuotoja),
Saulius DRAZDAUSKAS (vyr. red. pavad.),
Asta GINIŪNIENĖ (ikonografė),
Gediminas MIKELAITIS (redaktorius),
Ramutė PRAPIESTIENĖ (korektorė),
Nerijus ŠEPETYS (redaktorius)

Universiteto g. 4, 2001 Vilnius, Lietuva / Lithuania
Tel.: (+370-2) 220 311. Faks.: (+370-2) 222 363
aidai@snt.lt

Kun. dr. Leonardas ANDRIEKUS OFM (garbės redaktorius)
Franciscan Monastery, P. O. Box 980, Kennebunkport, Maine 04046, USA
Tel.: (+207) 967 2031. Fax: (+207) 967 5721

LEIDŽIA

„Aidų“ leidykla. Universiteto g. 4, 2001 Vilnius

SPAUDŽIA

AB „Vilspa“. Viršuliškių skg. 80, 2056 Vilnius

STEIGĖJAS

Ateitininkų federacija
Laisvės al. 13, 3000 Kaunas

Tiražas 1 200 egz. Kaina 4,80 Lt
SL Nr. 366. Indeksas 5063. Užsak. Nr. 545

Redakcijos ir autorių nuomonės nebūtinai sutampa
Nė vienas straipsnis nelaikomas nediskusiniu
Rankraščiai neregencuojami ir negražinami

© 1998 „Naujasis Židinys“

„NE MŪSŲ VALIA!“

INA MEIKSINAITĖ

„Ir ką gi tas gyvenimas su manimi daro! Juk aš visuomet tik norėjau gyventi Kaune, vaikščioti Nemuno krantais, reikėjo man pušynų, ežerų, tylos, kodėl gi man reikėjo gyventi įvairiuose kraštuose, tarp įvairių žmonių, kalbėti įvairiomis kalbomis ir – šiuo metu – netekti penktos pilietybės.“ Šie žodžiai iš Tamaros Buchienės laiško mons. Vincentui Mincevičiui – tai tiksliausias trumpas jos gyvenimo apibūdinimas.

Dvidešimtas amžius išgyveno du pasaulinius karus ir du totalitarinius režimus – fašizmą ir komunizmą. Daugybei žmonių teko patirti nepakeliamas kančias. Tūkstančiai kareivių krito karo frontuose, tūkstančiai civilių žuvo bombarduojamuose ir artilerijos apšaudomuose miestuose ir kaimuose, tūkstančiai kalinių kentėjo koncentracijos stovyklose, getuose, gulaguose, pasmerkti vergiškam darbui ir galų gale nukankinti.

Šie sukrėtimai subjaurojo gyvenimą ir tų, kas nekariavo frontuose ir nesėdėjo už grotų. Daugeliui teko palikti tėvynę, kaip deportuojamiesiems ir pabėgėliams, bastytis po pasaulį Rytuose ar Vakaruose, gyventi svetimose šalyse tarp įvairiausių tautybių žmonių. Nepriklausomai nuo to, ar jiems svetur gerai ar blogai sekėsi, jie visada minėjo prarastą tėvynę, širdyse visada ruseno praecities laikų ilgesys...

Vienu iš tokių žmonių buvo ir mano sesuo Tamara Meiksinaitė-Buchienė, gimusi 1923 metų liepos 3 dieną Marko Šagalo mieste Vitebske, kai mūsų tėvai grįžo į savo tėvynę prie Baltijos, į Lietuvą, po Pirmojo pasaulinio karo ir Spalio revoliucijos suirutės. Tėvai apsigyveno Kaune, ir ten mano motina gavo gerai apmokamą firmos direktoriaus vietą. Tuo tarpu mano tėvas 1929 metais, prasidėjus pasaulinei ekonominei krizei, išvyko į Pietų Ameriką, nes Kaune jam, kaip ir daugeliui kitų anais laikais,

nepavyko rasti tinkamo darbo. Nuo tada mes jo niekada daugiau nebematėme. Kai tėvui pavyko geriau įsikurti, jau buvo prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas. Po karo Sovietų Sąjungoje asmeniški kontaktai su užsieniu buvo pavojingas dalykas, tuo buvo labai nesunku užsitraukti saugumo organų nemalonę, ypač jei užsienyje gyveno artimi giminės.

Tarpukario Lietuvoje mūsų motinai rūpėjo tik tai viena: suteikti savo dukterims gerą išsilavinimą. Šiam tikslui ji išleisdavo kone viską, ką uždirbdavo. Mes galėjome lankyti puikią, bet labai brangią Kauno Vokiečių gimnaziją, privačiai mokytis svetimų kalbų (anglų ir prancūzų), motina ne kartą su mumis keliavo po užsienį.

Tamara turėjo daug draugų lietuvių, Kauno Jėzuitų gimnazijos mokinių, per juos susipažino ir su gimnazijos rektoriumi tėvu Kipu, ne kartą pas jį lankėsi ir užduodavo jam klausimų, į kuriuos pati negalėjo rasti atsakymo. Dvasingi ir įdomūs pokalbiai su pateriu Kipu turėjo didelės įtakos tolesniam mano sesers gyvenimui.

Prieš pat karo pradžią, kai sovietai okupavo Lietuvą, prasidėjo Lietuvos vokiečių repatriacija, nacių žargonu vadinama *Heim ins Reich* („Į gimtąjį Reichą“), ir Vokiečių gimnazija buvo uždaryta. Tamara pradėjo lankyti lietuvišką vidurinę mokyklą ir išlaikė abitūros egzaminus; brandos atestatas jai

INA MEIKSINAITĖ (g. 1921) – germanistė, baigė Vokiečių gimnaziją Kaune, germanistiką studijavo Vytauto Didžiojo universitete, vėliau Gorkyje (Nižnij Novgorode), doktoratą apgynė SSRS

Mokslų Akademijos Kalbotyros institute Leningrade (1972), Vilniaus Universitete dėsto nuo 1945 m., šiuo metu konsultuoja ir vadovauja doktorantams.

LAIŠKAI

Prof. Algirdo Juliaus Greimo laiškas Inai Meiksinaitei, rašytas 1990 m. po to, kai žurnale „Proskyna“ (1989 m., Nr. 3) išėjo Tamaros Buchienės „Atsiminimų nuotrupos“ ir po jų prof. Jono Palonio „Keletas žodžių apie atsiminimų autore“

3 balandžio

Mieloji Ponia,

su dėmesiu ir simpatija skaičiau Tamaros dienoraščio žiupsnius, prisimindamas dalį jau jos pasakotų dalykų, kitur jausdamas jos švelnią, žmogišką šilumą. Dėkoju Jums už pastangas jį publikuoti: tai vertingas dokumentas ano meto lietuvių-žydų santykiams suprasti.

Jūs truputį klystate, užsimindama apie mano ir mano žmonos „humanišką“ elgesį. Sakykime, kad tai buvo draugiškas elgesys, artimam žmogui ištiesta ranka. Su Tamara mes susipažinome Lenkijoje, Kazimierz Dolny simpoziume, ir susidraugavome. Po kongreso norėjome su žmona važiuoti apžiūrėti Krokuvą, o Tamara mus perkalbėjo ir visi trys nuvažiavome į Punską – – –

Pora epizodų, gal Jums nežinomų, man įstrigo į atmintį. Kai jau Paryžiuje Lenkų pasiuntinybė atėmė... pasą, Tamara, vargšė, buvo išsigandusi, tartum tai vyktų Rusijoje, nors tai ir slėpė. Paprašė mane – o ji paslaugų nemėgo prašyti – palydėti ją į Pabėgėliams Globoti Įstaigą. Deja, tenai ją priėmė ne valdininkas lietuvių reikalams, o lenkų – ir, žinoma, jos prašymą pabėgėlio statusui gauti atmetė. Tik tada ji man prisipažino bijojusi (ji tada norėjo su mažąja pasilikti Prancūzijoje).

Kitas epizodas – tai pasimatymas su Romanu Jakobsonu, ką tik išsprukusiu iš Bratislavos nuo rusų tankų ir prancūzų lektoriaus atvežtu į Paryžių. Jis buvo labai sukrėstas – sakė, kad trečią kartą bėgti savo gyvenime – iš Pragos, iš Oslo ir dabar nuo rusų – tai jau per daug. Bet kiek pasikalbėjęs apie Tamaros padėtį, ištraukė piniginę ir, nieko nesakydamas, įbruko jai, rodos, 200 dolerių. Geras žmogus buvo, tokių pasitaiko sutikti, ... nors reta.

Pasileidom į sentimentus – tai vis prisiminimai, kurie „kyla iš kapų“. Gyvenkite gerai ir kovokite už laisvę.

Jūsų

Alg. J. Greimas

P. S. Linkėjimai Palioniui

Kazio Bradūno laiškas Tamarai Meiksinaitei-Buchienei į Haifa

DRAUGAS

The Lithuanian World-Wide Daily
4545 West 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

Čikaga, 69.IX.12

Gerbiamoji, bičiuliška Ponia,

labai ačiū už laiškutį. Džiaugiuosi, kad mano Jums pasiūstos knygos pravers. Kaip atsimenate, būdama dar Čikagoje, Jūs čia „Draugo“ knygų platinimo centre jų nupirkote visą glėbį ir aš jį pasiunčiau, rodos, taipgi Haifon duotuoju adresu. Ar ta siunta yra Jus pasiekusi?

Šiandien surinkęs pasiunčiau Jums visos vasaros „Draugo“ kultūrinius priedus. Užsčiau ir šeštadieninę „Draugo“ laidą. Toliau Jūs kultūrinį „Draugą“ gausite jau reguliariai.[...]

Lietuvoje išleidžiamų naujų kalbotyrinių knygų nesunkiai galėčiau Jums gauti ir čia, Čikagoje. Tik, sakau, gal jas ten Jūs gaunate kitais keliais, per Paryžių, gal tiesiog iš Vilniaus? Jei ne, tai brūkštelėkite – pasiūsiu iš Čikagos.

Laiške minite man vis, atrodo, tokį romantišką Hermono kalną, kurį Jūs ten matote pro savo langą. Man jis priminė vieną Brazdžionio eilėraščių, kur paminėtas Hermonas man kadaise ir įstrigo galvon. Tyčia čia imu ir nurašau tą hermonišką eilėraščių.

SULAMITA

Aš žinau, aš žinau tavo mitą,
Tavo mitą pasaulis užmirš –
Aminabado duktė Sulamita,
Be tavęs kas per amžius nemirs?

Tave nudegė rudenio saulė,
Parudavus per žiemą buvai,
Tamsiaveidė buvai kaip pasaulis,
Liūliavai, kaip liūliuoja laivai.

Tu Hermono rasoje nusiplovus
Pasikelsi Jeruzalės link –